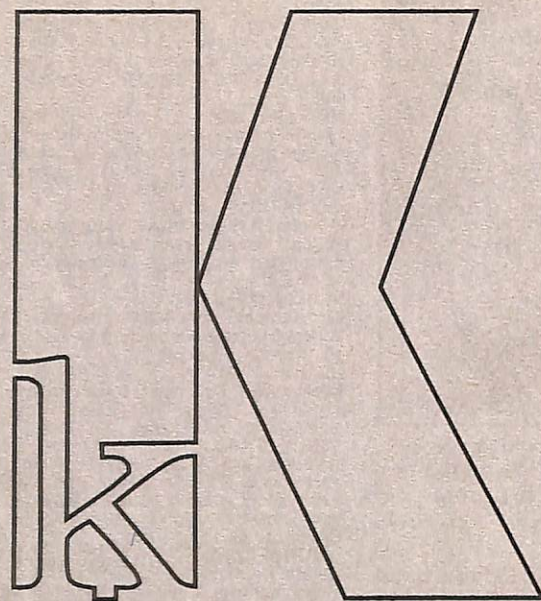

Kunstacademie Minerva groeide van klein schooltje naar instelling van formaat Twee eeuwen kunstonderwijs in Groningen

De Groningse kunstacademie Minerva viert dit jaar het tweehonderdjarig bestaan. Aan de jubilerende academie is in het Centrum voor Beeldende Kunst in cultuurcentrum de Oosterpoort aan de Trompsingel een tentoonstelling gewijd. Onder de noemer 'Leraren van Minerva, twee eeuwen kunstonderwijs en kunst in Groningen' is van 7 april tot en met 31 mei werk te zien van kunstenaars als Jan Altink, Otto Eerelman, Jozef Israëls, Cornelis Jetses, Albert Hahn, Martin Tissing en Evert Musch. De tentoonstelling geeft een helder overzicht van het werk van leraren en hun leerlingen die in de afgelopen twee eeuwen aan Minerva verbonden waren. „Velen van hen hebben een duidelijke stempel gedrukt op de ontwikkeling van de Nederlandse schilderkunst,” vertelt kunsthistorica Francis van Dijk die de tentoonstelling mede heeft ingericht en van wie een boek over twee eeuwen kunstonderwijs aan Minerva is verschenen.

De expositie is georganiseerd door de Stichting Behoud Beeldende Kunsten Groningen in nauwe samenwerking met het CBK en Academie Minerva en omvat zo'n 90 kunstwerken. De stichting BBKG is in 1990 opgericht door Cees Hofsteenge en Caspar Wechgelaer met het doel Groninger kunst uit de periode 1850-1950 voor Groningen te behouden, documenteren, conserveren, zo mogelijk restaureren en indien mogelijk ten toon te stellen.

Door **Pieter Broesder**

Het werk dat de stichting beheerd is ondergebracht in een depot in het Natuurmuseum, waar vroeger het Groninger Museum was ondergebracht. De stichting verzamelt niet alleen kunstwerken, maar is geïnteresseerd in alles wat te maken heeft met de geschiedenis van de beeldende kunst in Groningen uit die periode. Zo bevat het archief boeken, brieven, foto's en knipsels.

Zondagmiddag om vier uur wordt de tentoonstelling officieel geopend door Han Drijvers, bestuurslid van de Stichting Behoud Beeldende Kunsten Groningen, en Petri Leijdekkers, de artistiek directeur van Academie Minerva. Behalve schilderijen zijn er gipsmodellen, penningen, oude leerboeken, bustes en werk van beeldhouwer Willem Valk te zien waarmee het beeldhouwondericht in Groningen begon. De samenstellers konden putten uit de collecties van het Groninger Museum, het Universiteitsmuseum, de Cornelis Jetses Stichting, het Nederlands Persmuseum te Amsterdam en particuliere verzamelaars. In het Gemeente-archief en andere archieven doken de samenstellers documentatiemateriaal over de ontstaansgeschiedenis van Minerva op. Van Dijk vertelt hoe moeilijk het was een keus te moeten maken: „Er is een schat aan materiaal beschikbaar en het was voor ons moeilijk te kiezen. Maar je moet wel een keus maken. Het voert te ver om alles te willen laten zien.”

Godin

De academie, die in de negentiende eeuw werd vernoemd naar de Romeinse godin van de kunsten en ambachten, was afwisselend een zelfstandige kunstacademie of maakte deel uit van een groter geheel. Sinds 1984 zit de academie gehuisvest in het huidige gebouw aan het Gedompte Zuiderdiep dat speciaal voor het kunstonderwijs werd ontworpen door de Nederlandse architect Piet Blom. In 1986 ging Minerva deel uitmaken van de Hanzehoogeschool, Hogeschool van Groningen.

Aan het eind van de achttiende eeuw was Groningen de laatste stad in de Nederlanden waar een kunstacademie, met onderricht in het tekenen en schilderen aan ambachtlieden kunstenaars, werd opgericht. Steden als Den Haag, Leiden, Utrecht en Alkmaar gingen de stad voor. Maar op 1 februari 1798 was het zover. De Academie van Tekenen-, Bouw- en Zeevaartkunde werd officieel opgericht. De initiators waren zes cultuurminnende Groningers, Gerrit van Olst, Willem Siccema, H. van Calcar, Wybe Wouters, P. de Gavere en G.J. Keizer.

In die woelige tijd met strubbelingen tussen patriotten en Oranjegezinden en waarin de goede burgerij een steeds belangrijkere plaats opeiste in de samenleving, ijverden zij voor een school waar onderwijs voor een matige prijs en voor nietvermogenden om niet gegeven zal

worden'. Het stadsbestuur reageerde enthousiast en stelde een huis met tuin in de Oude Kijk in 't Jatstraat beschikbaar dat op 15 oktober 1798 werd geopend.

Rome

Van Dijk: „Het was altijd een hele kleine school. De leerlingen uit verschillende klassen kregen tegelijk les. De school bleef klein tot halverwege deze eeuw. In 1947 telde de school maar 17 leerlingen. Er waren er zo weinig, dat toen er in 1951 een reis naar Rome werd georganiseerd, de leerlingen het verzoek kregen familie en vrienden te vragen om mee te gaan. Anders kwam de bus niet vol en kon de reis niet uit.”

Inmiddels volgen zeker 700 studenten er dag- en avondonderwijs. Minerva is gegroeid van kleine school waar jongens en meisjes gescheiden les kregen, tot het enige instituut voor hoger beeldend kunstonderwijs in het Noorden met opleidingen tot beeldend kunstenaar, vormgever en docent beeldende vakken.

Minerva beschouwt zich als een plaats waar vernieuwing en verdieping worden gestimuleerd door onderwijs, onderzoek en debat. Dat was vroeger wel anders. Van Dijk: „Het was een ontzettend strenge school. Je had als leerling maar te doen wat er door de docent gezegd werd. De leerlingen moesten ook een uitgebreid programma volgen. En je had maar te ko-

men. Afwezigheid werd niet getolereerd.”

De kunsthistorica vertelt dat de tentoonstelling is opgedeeld in drie onderdelen. Er wordt aandacht besteed aan de schilderkunst uit de laatste jaren van de achttiende en de eerste helft van de negentiende eeuw, er is aandacht voor de ontwikkelingen uit de tweede helft van de negentiende eeuw en de schilderkunst uit eerste helft van deze eeuw.

Groot doek

De bezoeker komt bij de entree oog in oog te staan met een groot doek van Geerardus de San (1754-1830), de eerste leraar van Minerva. Het is een familieportret uit 1796 van de borgheer van Lellens Hendrik Louis Wijchgel en zijn vrouw en twee dochters, onlangs aangekocht door het Groninger Museum. Van Dijk: „Om aan de kost te komen hielden docenten zich onder meer bezig met portretschilderen van welgestelden.”

De San gold in zijn tijd als een beroemd kunsttekenaar. In zijn geboortestad Brugge volgde hij zijn eerste kunstonderwijs aan de tekenacademie. Om zich verder te bekwamen vertrok hij later naar Frankrijk en Italië waar hij vier jaar in Rome studeerde en werd gevormd 'in de school der ouden'.

De entree bevat naast werk van De San, schilderstukken van zijn opvolger Jacob Bruggink en

zijn leerlingen Jan Ensing en Jozef Israëls. Ensing werd met name bekend door zijn stadsvizies, portretten en figuren. Israëls behoorde tot de eerste generatie van de Haagse School. Vooral om zijn taferelen uit het vissersleven geniet hij bij het grote publiek bekendheid. Geïnspireerd door het doek *Langs moeders graf* uit 1856 over een tragische gebeurtenis uit het leven van een visser, maakte beeldhouwer A. Hesselink in 1922 een monument dat nog steeds aan het Hereplein in Groningen is te zien.

Onrecht

J.H. Egenberger volgde Bruggink op als hoofd van de school. In zijn tijd volgden leden van vooraanstaande Groningers lessen op Minerva. Tot zijn leerlingen behoorde ook de politiek tekenaar Albert Hahn. Hij kwam uit een gezin dat het zeker niet breed had en waar vaak over maatschappelijk onrecht werd gesproken. Als revolutionaire politiek tekenaar was hij actief voor dag- en weekbladen. Ook Otto Eerelman (van het doek *De paardekeuring op 28 augustus op de Grote Markt*), Taco Mesdag, Sientje Mesdag-Van Houten en H.W. Mesdag waren leerlingen van Egenberger.

Diens leerling en latere docent aan Minerva, Franciscus Hermannus Bach heeft veel voor de academie betekend. Van Dijk: „De meeste les-

sen hadden binnen plaats. Bach was de eerste docent die zijn leerlingen mee naar buiten nam het weidse Groninger landschap op.” Door veel leerlingen, met name door latere leden van de Groninger Kunstkring De Ploeg, werd Bach, die 43 jaar aan Minerva verbonden was, als belangrijkste docent van Minerva beschouwd. Tot zijn leerlingen behoren Cornelis Jetses, Jan Alting en Jan van der Zee. Tot de latere generaties leraren behoren Dirk de Vries Lam, A.W. Kort en C.P. de Wit. Van hen en van een aantal van hun leerlingen als Johan Dijkstra zijn de wanden in het laatste deel van de tentoonstelling behangen.

Musch

De laatste leraar in de tentoonstelling is de in Anloo woonachtige 80-jarige Evert Musch. Tot 1981 doceerde hij aan Minerva. Verder was hij lid van de Drentse Schilders en medeoprichter van het Drents Schildersgenootschap. Zowel Musch, diens leerling Martin Tissing, Wladimir de Vries en Kea Martha Homan hebben toegezegd naar de opening te zullen komen.

Het boek van kunsthistorica Francis van Dijk (onder redactie van prof. dr. H.J.W. Drijvers) kost fl.25 en is verkrijgbaar bij het Centrum voor Beeldende Kunst aan de Trompsingel, in het Groninger Museum, bij kunsthandel Hofsteenge en bij een aantal boekhandels in Groningen.

1 'De paardekeuring op 28 augustus Groningen' van Otto Eerelman.

Foto: CBK

2 'De varkensmarkt Groningen' van F.G.W.J. Oldevelt.

Foto: Bert Jippes

3 Coen Schild maakte 'De hand'.

Foto: Bert Jippes

4 Medewerkers van het CBK plaatsen 'Het familieportret van H.L. Wijchgel van Lellens' van Geerardus de San, de eerste leraar van Minerva.

Foto: Bert Jippes

5 Buitenstudie op de Grote Markt onder leiding van docent C.P. de Wit.

Foto: CBK